

3. juli 2019

Høringsnotat

Innføring av spesialistgodkjenning for sykepleiere med graden *master i avansert klinisk allmennsykepleie*

Høringsfrist: 1. oktober 2019

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie	3
2.1. Eksempler på oppgaver, roller og funksjon.....	5
3. Gjeldende rett	5
3.1 Helsepersonelloven	5
3.2 EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv og EØS-forskriften.....	6
4. Departementets vurderinger og forslag	7
4.1 Formålet med offentlig godkjenning	7
4.2 Tittel	8
4.3 Hovedregel for spesialistgodkjenning	8
4.4 Overgangsordning ved spesialistgodkjenning	8
4.5 Søkere fra andre land.....	9
4.5.1 Søker fra EØS-stater og Sveits med norsk autorisasjon	9
4.5.2 Søker med utdanning fra land utenfor EØS og Sveits.....	10
4.6 Språkkrav.....	10
4.7 Klageadgang.....	10
5. Økonomiske og administrative konsekvenser	11
6. Forslag til forskrift.....	12

1. Innledning

Helse- og omsorgsdepartementet sender med dette på høring forslag til forskrift om spesialistgodkjenning for sykepleiere.

Departementet vil innføre offentlig spesialistgodkjenning for sykepleiere som gjennomfører den kommende masterutdanningen i avansert klinisk allmennsykepleie rettet mot kommunale helse- og omsorgstjenester.

Formålet med offentlig spesialistgodkjenning til sykepleiere med masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie er å styrke kompetansen i kommunale helse- og omsorgstjenester. Ved å gi sykepleiere med denne utdanningen spesialistgodkjenning, signaliserer departementet at dette er en viktig utdanning som helsemyndighetene ønsker at mange skal ta. Offentlig spesialistgodkjenning kan virke både rekrutterende og statushevende.

Samtidig legges det til rette for at sykepleiere med denne utdanningen kan få en utvidet og definert rolle i tjenesten i tråd med utdanningen. Dette fordrer blant annet at ledere i kommunale helse- og omsorgstjenester ser muligheter for nye oppgaver og ny sykepleierfunksjon ved ansettelse av nevnte sykepleiere.

Masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie med tilhørende offentlig spesialistgodkjenning er ett av Helse- og omsorgsdepartementets tiltak for å møte utfordringene de kommunale helse- og omsorgstjenestene står overfor i årene som kommer.

2. Om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie

Den kommende masterutdanningen i avansert klinisk allmennsykepleie blir etablert på helsemyndighetenes initiativ. Den vil dekke et stort behov i kommunale helse- og omsorgstjenester. Departementet har fått tilbakemeldinger fra kommuner om at det er behov for at UH-sektoren har utdanningstilbud som møter de kommunale helse- og omsorgstjenestenes behov for klinisk sykepleiefaglig breddekompetanse.

Helse- og omsorgsdepartementet vurderer at innhold, kvalitet og de verdier som formidles i utdanningen er svært viktig for kvaliteten på tjenesten. Det må utdannes helsepersonell med en kompetanse som på best mulig måte bidrar til å dekke befolkningens behov. Utdanningene må også bidra til bærekraft og legge grunnlag for fremtidens yrkesroller.

Det er bred politisk enighet om at helse- og omsorgstjenestene har endrede kompetansebehov, ikke minst på sykepleiersiden, som omtalt i Meld. St. 226 (2014 – 2015) Fremtidens primærhelsetjeneste, nærhet og helhet og Nasjonal helse- og sykehusplan (2015 – 2019). Det er særlig behov for styrket klinisk breddekompetanse i kommunene. Her utgjør sykepleiere en viktig gruppe.

På denne bakgrunn ga Helse- og omsorgsdepartementet i 2016 Helsedirektoratet i oppdrag å gjennomgå videreutdanningstilbudet for sykepleiere og vurdere om innholdet i dagens videreutdanninger møter behovet i tjenestene, samt å utrede etablering av en eller flere kliniske videreutdanninger på masternivå som møter behovet for breddekompetanse i tjenestene. Helsedirektoratet leverte høsten 2017 rapporten IS-2674 *Videreutdanning for sykepleiere – Hvordan sikre at behovet for avansert breddekompetanse blir ivaretatt i fremtiden?*

I oppfølgingen av dette ga Helse- og omsorgsdepartementet i 2018 Helsedirektoratet i oppdrag å utvikle en nasjonal studieplan for en ny masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie på 120 studiepoeng rettet mot behovene i kommunale helse- og omsorgstjenester. Dette skulle gjøres i samarbeid med universitets- og høyskolesektoren, tjenestene og Norsk sykepleierforbund (NSF). Forslaget skulle være i tråd med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og blant annet omfatte mål og innhold i studiet, forventet læringsutbytte, oppbygging av studiet, lærings- og vurderingsformer samt andre obligatoriske krav.

I oppdraget ble det presisert at innholdet i masterutdanningen i avansert klinisk allmennsykepleie skal innrettes mot de samlede behovene i tjenesten, både til innbyggere med akutt og kronisk sykdom, både innen somatikk, psykisk helse og rustjenester, både forebygging, behandling og oppfølging av alle innbyggere, fra dem med lette/enkeltstående sykdommer til eldre og skrøpelige/andre med store og sammensatte behov. Barn og unge skal inngå, men det bør være en avgrensning mot innholdet i helsesykepleier- og jordmorutdanningene.

Helsedirektoratet leverte vinteren 2019 rapporten IS-2822 *Masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Bakgrunnsdokument for Helsedirektoratets arbeid med masterutdanningen*. Basert på Helsedirektoratets rapport bestemte Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet i februar 2019 å utarbeide et forslag til forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Det faglige grunnlaget for forslag til forskrift er utviklet i samarbeid med universiteter og høyskoler, Universitets- og høyskolerådet, KS, kommuner og NSF og presentert i ovennevnte rapport. Forslaget til forskrift er utarbeidet av Helsedirektoratet i samarbeid med RETHOS sekretariatet. Forslag til forskrift ble sendt på tre måneders offentlig høring våren 2019 med høringsfrist 1. juli 2019. Innkomne høringsinnspill vurderes nå og kan medføre endringer i forskrift om spesialistgodkjenning for sykepleiere. Forskrift om nasjonal retningslinje for masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie vil etter planen fastsettes innen utgangen av 2019.

Forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie skal sikre at utdanningene fremstår som enhetlige og gjenkjennelige uavhengig av utdanningsinstitusjon, men samtidig gi rom for lokal tilpasning og utvikling ved den enkelte institusjon. Den skal videre kunne fungere fleksibelt med tanke på justering av innhold dersom kompetansebehovene i tjenestene endres, og samtidig ivareta utdanningsinstitusjonenes, tjenestenes, brukernes og studentenes behov for forutsigbarhet. Forskriften hjemles i universitets- og høyskoleloven.

Det vises til forslag om forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie og Helsedirektoratets rapport IS-2822 *Masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Bakgrunnsdokument for Helsedirektoratets arbeid med masterutdanningen* for nærmere beskrivelse av masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Høringsdokumenter kan finnes via denne lenken: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--forslag-til-forskrift-om-nasjonal-retningslinje-for-masterutdanning-i-avansert-klinisk-allmennsykepleie/id2632551/>. Helsedirektoratets rapport finnes via denne lenken: <https://www.helsedirektoratet.no/om-oss/forsoksordninger-og-prosjekter/kompetanseloft-2020#avansert-klinisk-allmennsykepleie>.

Ved utarbeidelse av lokale studieplaner må utdanningsinstitusjonene forholde seg til kravene i *forskrift om nasjonal retningslinje for masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie*. Det er naturlig at utdanningsinstitusjonene også ser hen til anbefalingene i Helsedirektoratets veiledende rapport (IS-2822). Rapporten presenterer blant annet forslag til hvordan lokale studieplaner kan utvikles for å sikre at de aktuelle kandidatene har det nødvendige kompetanse- og ferdighetsnivå til å inneha tittelen spesialist i avansert klinisk allmennsykepleie.

2.1. Eksempler på oppgaver, roller og funksjon

Kompetansen til en sykepleier med masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie er relevant for en rekke kommunale helse- og omsorgstjenester. Sykepleiere med slik masterutdanning vil kunne ha sentrale roller i helse- og omsorgstjenestene. Organisering av tjenester varierer i kommunene, og den enkelte kommune bør vurdere hvordan personellet kompetanse kan utnyttes på en best mulig måte.

Utdanningen skal gi en bred klinisk dybdekompetanse på en rekke ulike felt innen avansert klinisk sykepleie som denne typen sykepleiere vil møte i sitt virke. Utdanningen skal være analog til legenes spesialisering i allmennmedisin der legen skal ha avansert kunnskap på en rekke fagområder. Kompetansen vurderes til å være særlig relevant for pasienter med sammensatte problemer og personer med kroniske sykdommer, som har behov for koordinerte tjenester, og i hjemmebaserte helse- og omsorgstjenester og sykehjem. Videre vil denne type sykepleiere være relevante i legevaktsarbeid og i kommunale akutte døgnenheter. Sykepleiere med masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie vil sammen med helsesykepleiere ha en viktig rolle i oppfølging av barn og unge. Kompetansen vil også være nyttig i det psykiske helsearbeidet og rusarbeidet for å sikre fokus på pasienters somatiske helsetilstand. Likeledes vil kompetansen være aktuell i ulike teamorganiserte tjenester, bl.a. i primærhelseteam og oppfølgingsteam. Erfaringer fra kommunene viser bl.a. at samarbeidet mellom fastleger og øvrige kommunale helse- og omsorgstjenester kan bli styrket ved tilsetting av en sykepleier med utdanning i avansert klinisk sykepleie.

3. Gjeldende rett

3.1 Helsepersonelloven

Retten til spesialistgodkjenning følger av helsepersonelloven § 51, som gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om spesialistutdanning for autorisert helsepersonell og godkjenning av spesialister.

Reglene om spesialistgodkjenning er knyttet til autorisasjonsordningen ved at den er regulert i samme lov og har samme formål. Helsepersonellovens formål er «å bidra til sikkerhet for pasienter og kvalitet i helse- og omsorgstjenesten samt tillit til helsepersonell og helse- og omsorgstjenesten», jf. § 1. I forarbeidene til loven fremgår det at autorisasjon av helsepersonell er et offentlig styringsmiddel som skal bidra til nødvendig kompetanse og kvalitet i helsetjenesten. Tittelen skal skape forutsigbarhet og sikkerhet for at innehavere av titlene har bestemte kvalifikasjoner. Dette skal bidra til kvalitet og sikkerhet uavhengig av arbeidssituasjon og arbeidssted. Helsepersonell som anvender en beskyttet tittel, har en felles utdanningsbakgrunn (Ot.prp. nr. 13 (1998-99) punkt 3.1, 3.5 og 14.2.).

Det er Helsedirektoratet som fatter vedtak om tildeling av spesialistgodkjenning, jf. helsepersonelloven § 53. Statens helsetilsyn kan fatte vedtak om å kalle tilbake spesialistgodkjenningen, jf. helsepersonelloven § 57. I begge tilfeller er Statens helsepersonellnemnd klageinstans, jf. helsepersonelloven § 68.

3.2 EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv og EØS-forskriften

EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv (direktiv 2005/36/EF) gir yrkesutøvere som er utdannet og har rett til å utøve et yrke i en annen EØS-stat, rett til å få anerkjent sine yrkesmessige kvalifikasjoner og til å utøve yrket i øvrige EØS-stater. Det følger av direktivet artikkel 4 at yrkesutøvere som er utdannet i andre EØS-stater, skal ha samme tilgang til yrkesutøvelse som de som er utdannet i Norge. Anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner vil her bety at søkeren får rett til å bruke samme tittel som norskutdannede.

Direktivets regler om rett til godkjenning av yrkeskvalifikasjoner er gjennomført i norsk rett i EØS-forskriften (forskrift 8. oktober 2008 nr. 1130 om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-land eller fra Sveits).

En offentlig ordning med spesialistgodkjenning av sykepleiere vil være regulert av reglene om godkjenning etter generell ordning (jf. EØS-forskriften § 13, § 14 og § 15, som skal fortolkes i samsvar med direktivet artikkel 13).

Vilkårene for godkjenning etter artikkel 13 vil avhenge av om yrket eller utdanningen er regulert i hjemstaten. Hovedregelen er at yrket skal være regulert i hjemstaten. Søkeren vil da kunne ha rett til godkjenning etter forskriften § 13. I motsatt fall vurderes søknaden etter § 14.

Offentlig spesialistgodkjenning betyr at yrket blir regulert, jf. direktivet artikkel 3 nr. 1 bokstav a som definerer et regulert yrke slik:

en yrkesvirksomhet eller gruppe av yrkesvirksomheter, der adgang til yrket, utøvelse av yrket eller en eller flere av formene for utøvelse av yrket er underlagt, direkte eller indirekte i henhold til lover eller forskrifter, et krav om besittelse av særlige yrkeskvalifikasjoner; særlig bruk av en yrkestittel som er begrenset av lover eller forskrifter til innehavere av en gitt faglig kvalifikasjon, utgjør en form for utøvelse.

Det at godkjenningen ikke fører til andre formelle rettigheter, for eksempel at godkjenningen ikke er en betingelse for å utføre bestemte arbeidsoppgaver, er ikke avgjørende. Faglig tittel er i direktivet fremhevet som et forhold som særlig vil bety at yrket er regulert.

Yrkesutøveren har rett til anerkjennelse av sine yrkeskvalifikasjoner dersom det er tale om "samme yrke". Dette betyr at søkeren må være forberedt til å utøve det samme yrket i hjemstaten som en sykepleier med norsk autorisasjon og offentlig spesialistgodkjenning. Det er ikke et krav etter direktivet at yrkene er identiske, men de skal være tilstrekkelige sammenliknbare ("comparable"), jf. artikkel 4 nr. 2. I EU-domstolens rettspraksis har dette blitt tolket som aktiviteter som er "identical, analogous, or in some cases, simply equivalent".¹ I vurderingen av om det er tale om samme yrke, skal det blant annet legges vekt

¹ Nasipoulos (C-575/11) paragraph 40, with reference to paragraph 20 in the case Colegio de Ingenieros de Caminos (C-330/03).

på en sammenlikning av yrkets hovedaktiviteter og de betingelsene aktivitetene må utføres under i Norge og i hjemstaten. Det kan etter omstendighetene også være relevant å sammenlikne utdanningssystemene og utdanningens innhold.

Godkjenning kan bare nektes dersom det er stor forskjell i utdanningsnivå, jf. artikkel 13 nr. 4 og rangeringen av utdanningsnivåene i artikkel 11 og forskriftens § 13 andre ledd og § 14 andre ledd.

4. Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å innføre offentlig spesialistgodkjenning for sykepleiere med masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Grunnlaget for tildeling av offentlig spesialistgodkjenning er oppnåelse av graden *master i avansert klinisk allmennsykepleie*. Godkjenningsordningen skal forvaltes av Helsedirektoratet.

4.1 Formålet med offentlig godkjenning

Innføring av offentlig spesialistgodkjenning vil være et tydelig signal fra helsemyndighetene om at sykepleiere med den bestemte masterutdanningen innen allmennsykepleie, er en viktig ressurs og nødvendig kompetanse i kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Med en offentlig spesialistgodkjenning skal både pasienter, brukere og arbeidsgivere være trygge på at aktuelle sykepleiere har kompetansen som er nødvendig for å kunne inneha tittelen. Departementet vurderer at det allmenne hensynet til å raskt få økt kompetanse i kommunene for å møte behovet til pasient og brukere for nødvendige helse- og omsorgstjenester forsvaret innføring av et nytt regulert yrke. Innføring av spesialistgodkjenning begrenser ikke sykepleieres adgang til yrket, da godkjenningen ikke fører til andre formelle rettigheter.

Det vil kun være sykepleiere med graden master i avansert klinisk allmennsykepleie som får offentlig spesialistgodkjenning. Departementet er klar over at det også er andre helsepersonellgrupper som ønsker en offentlig spesialistgodkjenning, men den nye utdanningen i avansert klinisk allmennsykepleie vurderes å være så viktig for tjenestetilbudet i kommunale helse- og omsorgstjenester at departementet ønsker å ta i bruk dette virkemiddelet – som er ett av helsemyndighetenes sterkeste.

Det gis i dag kun offentlig spesialistgodkjenning til leger og tannleger. For sykepleiere med visse videreutdanninger gir Norsk sykepleierforbund titler i egen regi. Dette er imidlertid ikke offentlig regulerte titler.

Standardisering av utdanningen er viktig både for pasientsikkerhet og for befolkningens og tjenestenes tillit til kompetansen hos en sykepleier med masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Spesialistgodkjenning av sykepleiere med denne masterutdanningen skal bidra til at en sykepleier med graden master i avansert klinisk allmennsykepleie vil inneha den samme kompetansen uavhengig av utdanningsinstitusjon. Arbeidsgivere må vite hvilken kompetanse en avansert klinisk allmennsykepleier har, uten å måtte forholde seg til forskjellig innhold fra ulike studiesteder.

4.2 Tittel

I arbeidet med etablering av utdanningen har begrepet *avansert klinisk (allmenn)sykepleie* vært drøftet. Begrepet *avansert* er brukt synonymt med engelskspråklig begrep *advanced nurse*, men er ikke fullt ut dekkende for den engelskspråklige betydningen av ordet *advanced*.

Departementet foreslår at sykepleiere med mastergrad i avansert klinisk allmennsykepleie gis tittelen *spesialist i avansert klinisk allmennsykepleie*. Begrepene *avansert* og *klinisk* er med å definere innhold og retning for denne profesjonsmasteren og fanger opp internasjonalt bruk av *advanced* og *clinical* om tilsvarende utdanningsløp. Likeledes fanger begrepet *avansert* opp krav i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk² om hvilke nivå en masterutdanning legges på.

4.3 Hovedregel for spesialistgodkjenning

Grunnlaget for tildeling av offentlig spesialistgodkjenning skal etter forslaget være oppnåelse av graden *master i avansert klinisk allmennsykepleie* og norsk autorisasjon.

Spesialistgodkjenning vil gi rett til å arbeide med og bruke yrkestittelen spesialist i klinisk allmennsykepleie. Tittelen vil være beskyttet, slik at de som ikke har spesialistgodkjenning ikke vil kunne kalle seg "spesialist i klinisk allmennsykepleie", selv om de har relevant utdanning (jf. helsepersonelloven § 74). Godkjenningen vil kunne brukes til å forbeholde gruppen visse arbeidsoppgaver/-funksjoner, slik det er gjort for leger.

Spesialistgodkjenning gis med hjemmel i helsepersonelloven § 51. Spesialistgodkjenning tildeles av Helsedirektoratet med hjemmel i samme lovs § 53. Grunnlaget for søknad om offentlig spesialistgodkjenning er tildeling av graden *master i avansert klinisk allmennsykepleie* i henhold til forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie, jf. forslaget til forskrift § 2.

4.4 Overgangsordning ved spesialistgodkjenning

Det er i dag ulike studieprogram på mastergradsnivå i avansert klinisk sykepleie ved norske universiteter og høyskoler, og kandidater som har gjennomført flere av disse vil ha oppnådd deler av læringsutbyttebeskrivelsene i forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. For å i større grad nyttiggjøre denne kunnskapen i kommunale helse- og omsorgstjenester, foreslår departementet som en overgangsordning at sykepleiere som er tildelt mastergrad i avansert klinisk sykepleie etter 1.1.2014 eller som har påbegynt mastergrad i avansert klinisk sykepleie før 31.12.2019 kan søke om offentlig spesialistgodkjenning i klinisk allmennsykepleie. Det legges opp til at det kun er sykepleiere med masterutdanninger i avansert klinisk sykepleie og norsk autorisasjon som gis mulighet til å benytte overgangsordningen. Dette er regulert i forslaget til forskrift § 3. Begrensingen begrunnes med at departementet mener det er hensiktsmessig at alle kandidater som gis offentlig spesialistgodkjenning skal ha gjennomført et helhetlig masterprogram.

² Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (<https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/>)

Helsedirektoratet skal ved søknad fra sykepleiere med norsk autorisasjon om spesialistgodkjenning i henhold til overgangsordning vurdere i hvilken grad den aktuelle utdanningen tilfredsstillende oppfyller kravene i forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Søknaden skal inneholde detaljert informasjon om gjennomført utdanning. Søker skal informeres om hvilke læringsutbytter som ikke er oppfylt. Søker må da gjennomføre kompletterende utdanning ved akkreditert høyskole eller universitet som tilbyr masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie slik det er beskrevet i forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Det vil være opp til det enkelte universitet eller høyskole om de ønsker å tilby denne kompletterende utdanningen. Søker vil, etter å ha oppfylt alle krav i nevnte forskrift, kunne søke Helsedirektoratet på nytt om spesialistgodkjenning ved dokumentasjon av oppnådde manglende læringsutbytter. Dersom det innføres en nasjonal eksamen før tildeling av graden master i avansert klinisk allmennsykepleie vil Helsedirektoratet, i henhold til forslaget til forskrifts § 3, kunne stille krav om at denne skal være gjennomført og bestått.

4.5 Søkere fra andre land

Ved innføring av offentlig spesialistgodkjenning av sykepleiere med masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie, vil sykepleiere med norsk autorisasjon og utdanning som avansert klinisk allmennsykepleier fra andre land kunne søke Helsedirektoratet om spesialistgodkjenning. Søkeren skal legge frem dokumentasjon på sin utdanning og andre kvalifikasjoner.

Innføring av offentlig godkjenning av sykepleiere med utdanning i avansert klinisk allmennsykepleie kan utløse rett til spesialistgodkjenning for EØS-utdannede i samsvar med EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv, jf. forskrift om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-stater eller fra Sveits (EØS-forskriften) kapittel 3. Dette fremgår av § 4 i forslag til forskrift.

Søkere med utdanning fra tredjeland (land utenfor EØS og Sveits) og norsk autorisasjon kan ha rett til godkjenning etter helsepersonelloven § 51. Dette fremgår av § 5 i forslag til forskrift.

4.5.1 Søker fra EØS-stater og Sveits med norsk autorisasjon

EØS-reglene innebærer at søkere fra EØS-stater skal få samme spesialistgodkjenning og rett til å bruke sammen tittel som norskutdannede. Dette gjelder også selv om utdanningen er på ulikt nivå med hensyn til lengde og innhold. Mens sykepleierutdanningen i Norge er generell og spesialiseringen skjer etter grunnutdanningen, kan spesialiseringen i andre land skje allerede under grunnutdanningen. Videre kan det også komme søkere med kompetanse og rett til å arbeide med klinisk allmennsykepleie i hjemstaten, som har betydelig lavere utdanningsnivå enn den norske modellen med treårig bachelor og toårig masterutdanning. For eksempel kan det komme søkere som er allmennsykepleiere med bare to eller tre års sykepleierutdanning. Disse vil, dersom det er tale om samme yrke, ha rett til godkjenning som sykepleierspesialister.

Helsedirektoratet vil imidlertid ha rett til å pålegge utlikningstiltak dersom det er vesentlige forskjeller ved søkerens utdanning sammenliknet med de norske kravene, jf. EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv artikkel 14 og EØS-forskriften § 15. Søkeren vil da kunne pålegges en prøvetid på inntil tre år eller en egnethetsprøve. Direktivet sier at yrkesutøveren skal kunne velge mellom prøvetid eller egnethetsprøve. Prøvetiden kan innebære praksis, veiledning og vurdering, jf. EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv artikkel 4 nr. 1 bokstav g. Prøvetiden kan eventuelt suppleres med en tilleggsutdanning, men søkeren kan ikke pålegges å ta hele utdanningen på nytt. Egnethetsprøve skal ha som formål å kontrollere søkerens kvalifikasjoner, jf. samme direktivs artikkel 3 nr. 1 bokstav h. Dette innebærer at Helsedirektoratet kan kreve bestått nasjonal eksamen.

Det springende punktet vil være om det er tale om samme aktivitet, dvs. om søkeren har rett til å utøve den samme aktiviteten i hjemstaten som en sykepleier med offentlig spesialistgodkjenning vil ha i Norge. Hvorvidt en søker er kvalifisert for det samme yrket vil avhenge av en konkret vurdering der søkerens utdanning og aktivitet i hjemstaten må sammenliknes med den norske tittelen og virksomhet som spesialist i klinisk allmennsykepleie. Det må tas høyde for at utdanningssystemene i EØS-statene ofte er ulike.

Erfaringen er at slike saker innebærer krevende vurderinger med høy grad av skjønn for Helsedirektoratet som godkjenningsmyndighet. I disse vurderingene må Helsedirektoratet basere seg på dokumentasjon fra søkeren og utfyllende informasjon fra hjemstaten gjennom EUs elektroniske informasjonssystem for det indre marked (IMI).

Direktiv 2005/36/EF er tatt inn i EFTA-konvensjonen og tilsvarende regler gjelder for borgere med yrkeskvalifikasjoner fra Sveits.

4.5.2 Søker med utdanning fra land utenfor EØS og Sveits

Søkere med utdanning fra tredjeland (land utenfor EØS og Sveits) vil ha rett til godkjenning etter helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav c eller d. Dette fremgår av § 5 i forslag til forskrift.

4.6 Språkkrav

Departementet understreker viktigheten av at helsepersonell har nødvendig og tilstrekkelig norskkunnskaper til å utøve sitt yrke på en forsvarlig måte. Departementet viser for sykepleiere utdannet i tredjeland til § 3 i forskrift om tilleggskrav for autorisasjon for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra land utenfor EØS og Sveits og til § 24 i forskrift om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-land eller fra Sveits.

4.7 Klageadgang

Statens helsepersonellnemnd er klageinstans for vedtak fattet av Helsedirektoratet om avslag på søknad om spesialistgodkjenning, jf. helsepersonelloven § 68. Departementet foreslår at dette presiseres i § 7 i forskriften.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Helse- og omsorgsdepartementet legger opp til å dekke kostnadene for Helsedirektoratet ved å innføre en ny offentlig spesialistgodkjenning innenfor gjeldende budsjettamme. Å benytte personer med høyere utdanning enn tidligere vil være en prioritering den enkelte virksomhet selv må gjøre, og vil kunne oppveies av økt effektivitet og økt kvalitet i tjenestene, blant annet ved positive læringseffekter til annet personell i tjenesten. Det legges derfor til grunn at ev. økte lønnskostnader til sykepleiere med offentlig spesialistgodkjenning i avansert klinisk allmennsykepleie håndteres innenfor gjeldende budsjettamme for de enkelte virksomhetene.

6. Forslag til forskrift

Departementet foreslår følgende forskrift:

Forskrift nr. XX om spesialistgodkjenning for sykepleiere

§ 1. Saklig virkeområde

Forskriften gjelder spesialistgodkjenning for sykepleiere.

§ 2. Spesialistgodkjenning av sykepleiere med graden master i avansert klinisk allmennsykepleie

Helsedirektoratet skal i medhold av helsepersonelloven § 53 etter søknad gi spesialistgodkjenning i klinisk allmennsykepleie til autorisert sykepleier som er tildelt graden master i avansert klinisk allmennsykepleie i henhold til forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie.

Søknaden kan avslås dersom det foreligger forhold som ville gitt grunn til å tilbakekalle spesialistgodkjenningen etter helsepersonelloven § 57.

§ 3. Overgangsregler for spesialistgodkjenning av sykepleiere med masterutdanning i avansert klinisk sykepleie

Sykepleier som er tildelt mastergrad i avansert klinisk sykepleie etter 1.1.2014 eller som har påbegynt mastergrad i avansert klinisk sykepleie før 31.12.2019 kan søke Helsedirektoratet om spesialistgodkjenning i avansert klinisk allmennsykepleie.

Søker skal dokumentere oppnådd mastergrad ved norsk universitet eller høyskole i avansert klinisk sykepleie.

Dersom Helsedirektoratet fatter vedtak om at utdanningen ikke oppfyller vilkårene, skal søkeren om mulig underrettes om hvilke deler av forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie som ikke anses oppnådd og gis mulighet til å søke på nytt dersom disse deler senere bekreftes oppnådd ved universitet eller høyskole i Norge.

Dersom det innføres en nasjonal eksamen før tildeling av graden master i avansert klinisk allmennsykepleie kan direktoratet kreve at denne skal være bestått før tildeling av spesialistgodkjenning.

§ 4. Konvertering av utdanning fra andre EØS-stater og Sveits

Sykepleier med norsk autorisasjon og utdanning i avansert klinisk allmennsykepleie fra en annen EØS-stat eller Sveits kan søke om spesialistgodkjenning etter reglene i forskrift 8. oktober 2008 nr. 1130 om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-land eller fra Sveits.

§ 5. Konvertering av utdanning fra tredjeland

Sykepleier med norsk autorisasjon og utdanning som avansert klinisk allmennsykepleier fra land utenfor EØS eller Sveits, kan søke Helsedirektoratet om spesialistgodkjenning. Søkeren kan få godkjenning dersom utdanningen anerkjennes som jevn god med den norske utdanningen eller dersom søkeren godtgjør å ha den nødvendige kyndighet ved tilleggsutdanning eller yrkeserfaring i tillegg til utdanningen.

Dersom Helsedirektoratet fatter vedtak om at utdanningen ikke oppfyller vilkårene i første ledd, skal søkeren om mulig underrettes om hvilke deler av forskrift om masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie som ikke anses oppnådd og gis mulighet til å søke på nytt dersom disse deler senere bekreftes oppnådd ved akkreditert universitet eller høyskole i Norge.

§ 6. Behandling av søknader

Helsedirektoratet kan fastsette at:

- a) det skal søkes på en bestemt måte*
- b) gjennomført utdanning skal dokumenteres på en bestemt måte*
- c) søkeren skal betale fastsatt gebyr før søknaden behandles.*

§ 7. Klage på Helsedirektoratets vedtak

Statens helsepersonellnemnd er klageinstans for vedtak om avslag på søknad om spesialistgodkjenning etter § 2 til § 5.

§ 8. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1.1.2020.